

A. BAGIŃSKA, E. DĄBROWSKA-JĘDRUSIK, W. MIZERSKI, T.M. PERYT i S. WOŁKOWICZ – Państwowy Instytut Geologiczny. 100 lat w służbie Niepodległej. 1919–2019. Wyd. Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa 2019, 208 str.

Dobrze się stało, że z okazji rocznicy 100-lecia powstania Państwowego Instytutu Geologicznego (PIG) pojawił się album, w którym przedstawiono niektóre osiągnięcia, warunki i kierunki badań tej zasłużonej instytucji. Wyeksponowano również sylwetki i dokonania wielu pracowników instytutu, którzy angażowali się w poszukiwanie, odkrywanie, dokumentowanie, eksploatację i wykorzystanie bogactw mineralnych naszego kraju w tym czasie.

Wszelkie uroczystości, akademie czy sesje, chociażby najbardziej masowe, podniosłe i ważne, o szerokim rezonansie społecznym, mają to do siebie, że szybko odchodzą w niepamięć, są wypierane przez nowe wydarzenia dnia codziennego. Materialny dowód w postaci wydawnictwa jest konkretem o, miejmy nadzieję, nieprzemijającym znaczeniu, szczególnie dla geologów w Polsce i na świecie.

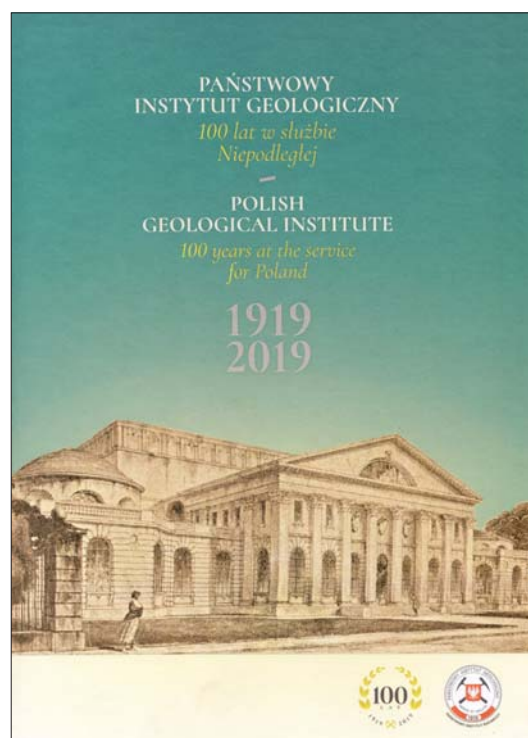
Recenzowana publikacja jest swego rodzaju polsko-angielskim przewodnikiem po 100-letnich dziejach PIG. Stanowi rezultat pracy, zaangażowania i pasji wielkiego grona osób utożsamiających się z instytutem. Oprócz wymienionych we wstępie 5 autorów, udział w powstaniu albumu miało co najmniej 29 pracowników. Wypada również wspomnieć o 49 osobach, które udostępniły fotografie, a także o zespole tłumaczy.

Dzieło składa się z 23 części. Pierwsze dwa to słowa wstępne sekretarza stanu w Ministerstwie Środowiska oraz dyrektora PIG-PIB. Dwa następne to niemal telegraficzne sprawozdanie ze 100-letniej działalności PIG. Rozdział, autorstwa T.M. Peryta i S. Wołkowicza, pt. *Państwowy Instytut Geologiczny. 1919–2019* (str. 11–15) stanowi krótkie, ale bardzo kompetentne podsumowanie najważniejszych wydarzeń i najbardziej spektakularnych osiągnięć instytutu. Autorzy dużo uwagi poświęcili genezie i początkom jego działalności, niejednokrotnie podkreślili rolę i znaczenie PIG jako państwowej służby geologicznej. Zwrócono uwagę, że formalnie służba geologiczna została powołana dopiero dekretem z dn. 31.03.1938 r. W podsumowaniu okresu międzywojennego zostały wyeksponowane m.in. takie sukcesy jak: odkrycie rud żelaza w Rudkach k. Nowej Słupi, fosforytów w Rachowie, węgla kamiennego w Zagłębiu Nadbużańskim. Doceniono również niektóre rezultaty prac kartografii geologicznej.

Książka przedstawia jednak także czasy późniejsze, po trudnym okresie II wojny światowej pracownicy PIG starali się sprostać nowym oczekiwaniom państwa: opracowano ok. 300 dokumentacji geologiczno-inżynierskich, odkryto nowe złoża węgla brunatnego, zagospodarowano złoża soli w Kłodawie, wytyczono główne kierunki badań budowy geologicznej kraju w nowych granicach.

Im bliżej czasów nam współczesnych tym więcej uwagi autorzy publikacji poświęcili zmianom organizacyjnym, które zachodziły w instytucji. Nazwę Państwowy Instytut Geologiczny zmieniono na Instytut Geologiczny, a w 1987 r. powrócono do pierwotnej nazwy. W 2009 r. PIG otrzymał status instytutu badawczego i do dzisiaj nosi nazwę Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy. Można dodać, że od 2012 r., na mocy ustawy z dn. 9.06.2011 r., PIG-PIB pełni funkcję państwowej służby geologicznej.

Bardzo przydatna do badań historycznych jest kronika ważnych wydarzeń – sporządzona z dużym profesjonaliz-

mem, w istotny sposób eksponuje najważniejsze momenty działalności PIG. Można mieć nadzieję, że na stałe zagości ona w różnych historycznych i retrospektywnych publikacjach dotyczących poznania budowy geologicznej kraju, kontynentu i całego globu ziemskiego.

Pozostałe 19 części skonstruowano w podobny sposób. Pierwsza barwna strona jest opatrzona bardzo krótkim wyjaśnieniem w języku polskim i angielskim dotyczącym zakresu tematycznego i czasowego prezentowanych fotografii osób, budynków, dokumentów, urzędzeń, laboratoriów itp. Trudno w krótkiej recenzji wymienić tytuły wszystkich tych małych form sprawozdawczo-historycznych. Warto jedynie podkreślić trafność doboru zdjęć oraz ich dobrą jakość. Stanowią one dobry i wdzięczny materiał do wspomnień i refleksji. Prezentują również nowoczesną aparaturę badawczą, m.in. laboratoryjną, geofizyczną, petrograficzną, hydrogeologiczną, geologiczno-inżynierską itp. Są wizytówką potencjału pracowników i możliwości badawczych PIG-PIB.

Z tego schematu wyłamuje się nieco rozdział pt. *Wielkie odkrycia surowcowe*, w którym chronologicznie i hasłowo wymieniono rok odkrycia określonego surowca oraz zaprezentowano jego fotografie.

Recenzowany album, zawierający ponad 335 zdjęć, jest zbiorowym dziełem pracowników PIG-PIB. Odzwierciedla ich jedność, oddanie instytucji, profesjonalizm i troskę o zachowanie ciągłości działalności PIG-u. Na rynku krajowym może być ciekawą retrospekcją minionych wydarzeń, a na światowym – powinien stanowić dobrą wizytówkę PIG-PIB i całej polskiej geologii.

Recenzowana publikacja jest bardzo oryginalnym, doniosłym i potrzebnym przypomnieniem, że polska geologia była, jest i powinna być ważnym elementem polityki gospodarczej państwa. Badania geologiczne, a później rezultaty tych badań stanowią przecież podstawę ekonomicznego i cywilizacyjnego rozwoju każdego kraju.

Janusz Skoczylas
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu